

TARİHİ YAPILARIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAPSAMINDA YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ: VENEDİK UN FABRİKASI ÖRNEĞİ

RUNNING HISTORICAL BUILDINGS WITHIN THE SCOPE OF SUSTAINABILITY: EXAMPLE OF VENICE FLOUR FACTORY

Cansın İlayda ÇETİN*

Sanat-Tasarım Dergisi 2021, Sayı: 12 ISSN: 2529-007X ss.10-17 DOI: 10.29228/sanat.2

Öz

Günümüzde çoğu tarihi bina işlevini yitirmiş ve farklı amaçlara hizmet etmek üzere restore edilmiştir. İşlevini yitirmiş olan binaların yeniden işlevlendirilmesi sadece onları korumak değil, aynı zamanda bu binaların ömrünü de sürdürmek içindir; bu, tarihi kalitemizi korumak ve yapının mimari değerini olduğu gibi kültürel mirasımızı da korumak açısından çok önemlidir. Tren istasyonları, manastırlar ve kervansaraylar gibi tarihi binalar nadiren orijinal işlevlerini geri kazandıklarından, bu binalar yeniden işlevsel hale getirilmiş ve farklı amaçlarla kullanılmıştır. Önemli olan, geleneksel konumunu, kompozisyonunu, dengesini ve çevre ile bağlantısını bozmadan binanın işlevini yeniden canlandırmasıdır. Bu çalışmada, Venedik'teki eski un fabrikası, şimdi ise Hilton Oteli olarak kullanılan yapının dönüşümü irdelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, tarihi binaların nasıl daha etkili ve verimli hale getirileceğine dair sonuçlara varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeniden İşlevlendirme, Sürdürülebilirlik, Mimari Tarih, Restorasyon, İç Mimari Tasarım.

Abstract

Today, most historical buildings have lost their function and have been restored to serve different purposes. Re-functioning of buildings that have lost their function is not only to protect them, but also to maintain the life of these buildings; This is very important in terms of preserving our historical quality and preserving our cultural heritage as well as the architectural value of the building. As historical buildings such as railway stations, monasteries and caravanserais rarely regain their original functions, these buildings were re-functionalized and used for different purposes. What is important is that it revitalizes the function of the building without compromising its traditional location, composition, balance and connection with the environment. In this study, the transformation of the former flour factory in Venice, which is now used as the Hilton Hotel, is examined. As a result of the research, conclusions were reached on how to make historical buildings more effective and efficient.

Keywords: Re-functioning, Sustainability, Architecture History, Restoration, Interior Design.

1. Giriş

İnsanların ihtiyaçları, iç mekan tasarımı ve mimarlık tarihi boyunca yapıların oluşumunu etkilemiştir. 20. yüzyılda sürekli değişen kavramlar estetik

farklılıklara neden olmuştur. Bu farklılaşan estetik anlayışı günümüzde birçok alanda sürekli bir çeşitliliğe yol açmış ve yaşam tarzı ile buluşturduğu ihtiyaçlar ve olanaklar dahilinde yeniliklere yol açmıştır. Bu çalışmada; farklı amaçlarla inşa edilen ancak başka amaçlarla kullanılan yapıların mimari prensiplerle ilişkisi incelenecektir. Mekana, teknoloji ve tasarımla birleştirilerek üretilen ürünleri ve yeni fikirleri entegre etmeyi, bunun neticesinde görülen değişim ve ilerlemeyi değerlendirmeyi hedeflemektedir. Venedik'te yeniden işlevlendirilmiş tarihi binalardan biri olan un fabrikası örneğinin dönüşümü incelenmiş, mimari ile ilişkisi ve eski ile yeni formlar arasındaki farklar ele alınmıştır.

2. Yeniden İşlevlendirme

“Yenilik”, toplumdaki bireyler ya da gruplar tarafından düşünülen, üretilen veya icat edilen durumları veya buluşları kabul ederek gerçekleşir. Her yenilik, önceki bilgilere dayalı olarak yaratılır. Kültürel birikimin temeli budur. Öte yandan kültürel bilgi toplum tarafından kendisinden önce edinilmelidir. Örneğin; teknolojinin gelişmesi nedeniyle, orijinal malzemelerle yapılan onarımlar yerine modern malzemelerle yapılan onarımlar, inovasyonun neden olduğu değişikliklere bir örnektir. “İletişim” bir başka kültürel değişim sistemidir. Zamanın geçmesiyle birlikte toplum ve buna bağlı olarak mekanlar kaçınılmaz olarak değişmiştir. Özünde “değişim”, kültürel kimliğin sürekliliğini sağlayan ve yenilenmeyi içeren, her değeri günümüz ihtiyaçlarına göre yansıtan bir yeniden şekillendirme halidir.

Bu nedenle kültür ne kadar çeşitli ve bağlantı ne kadar yakınsa, değişmesi o kadar kolay ve karmaşık hale gelir. Mevcut kültürel özellikler, dış özellikler doğrultusunda çeşitlenir ve ilerleme sağlanır (Havland, 1990). Bu açıdan bakıldığında renovasyon bir koruma teknolojisi olduğu için genellikle binaların ömrünü uzatmak için kullanılmaktadır.

Morley ve Robins'e göre yeniden üretim, binalar ve çevre arasındaki etkileşimi artırarak binaların işlevsel değerini ortaya çıkaran alternatif bir yapı üretim teknolojisi gibi görünmektedir. Ayrıca bir koruma yöntemi olarak günümüzün tarihi yapılarını kullanabilir hale getirebilir ve ömrünü uzatabilir. Toplumun gelişmesiyle birlikte mekanlar da kültürel değişimlere uğramaktadır. Mekansal ölçekteki değişimleri algılayabilmek için mekanın geometrik bütünlüğünü değil ampirik faktörlerini kontrol etmek gerekir. Bu anlamda yapı sadece kültürel sürekliliğin temel ögesi değil, aynı zamanda bu sürekliliğin yaşadığı değişimlerin de temel ögesidir. Değişimin

sürekliliğini sağlayan yapının fiziksel bileşenleri değil, kendileriyle ve çevresiyle yaşayanların deneyimleridir (Morley ve Robins, 1997, s. 107).

Yapılış amacıyla kullanılmayan ancak yeniden kullanılabilir olan birçok bina yenilenme potansiyeline sahiptir ve tekrarlanan kullanıma uyum sağlamak için değerlendirilmelidir. Bu yapılar, çevresel, ekonomik ve fonksiyonel nedenlerle mimari amacına ulaşamayan yapılar olabileceği gibi tarihi ve kültürel geçmişe sahip yapılar da olabilir. Bu binalar, hem işlevlerine hem de ölçüğüne bağlı olarak buldukları şehirde ikonik değere sahiptirler. Ancak binaya korumacılık adına karışmamak, yapıyı ve anıtsal mimarisini kullanmamak, yapıyı korumaktan çok tahrip etmesine neden olacaktır. Terk edilmiş binaların çoğunun hayatta kalması ve onlardan yararlanılması için yeni bir özellik kurulmalıdır ve bu yapıların kullanım ömrü, yapının olası zaman dilimi içinde kullanımına ve bakım ve onarım olasılığına bağlıdır. Yapıların yeniden işlevlendirilmesi; kültürel ve tarihsel devamlılığı sağlamaya ek olarak, enerjiyi işgücüyle ikame etmek, çevre açısından enerji tüketimini ve ekonomiyi azaltmak ve bununla beraber yaşanan şehire karşı ekolojik bir yaklaşımı benimsemek gibi gergin bir süreci takip eder. Kaynakları olabildiğince verimli kullanmak ve ekonomik faydalar elde etmek için eski binaları yeniden işlevlendirerek kullanıma sokmak için sürdürülebilir yöntemleri benimsemek önemlidir. Bu yaklaşımla, mevcut yapıların değerlendirilmesi yoluyla, inşaat sektörünün doğal çevreye verdiği zarar azaltılabilir, bu da eski binaların ve yaşam ortamının kalitesinin iyileştirilmesine yardımcı olur. Çünkü geçmiş yaşam bilgilerinin aktarılması için en somut fiziksel referans, kültürel ve tarihi değeri olan binalardır. Bu nedenle kompakt, hacimli ve tekrar kullanılabilir yapının korunması önemlidir (Mendilcioğlu, 2012, s-4-12).

Yeniden işlevlendirme potansiyeli olan bir yapı belirli bir dönemden geçmişe ve tarihi ve kültürel değeri olan bir yapı ise, koruma aracı olarak "yeniden kullanım" bu durumda farklı faydalar sağlayacaktır. Çünkü yeniden işlevlendiğinde şehre çok fazla şey katacaktır. Örneğin, bir Viyana gaz sayacını sökmenin maliyeti 57 milyon Euro olarak tahmin ediliyor. Ancak, mevcut işlevselliği elde etmek 35 milyon Euro'ya mal olmaktadır. Endüstriyel yapıyı yeniden düzenlerken; genel yön, onları kültürel alanlara dönüştürmektir. Hali hazırdaki yapılar arasında, endüstriyel yapılar; işlevi gereği çok sağlam ve sağlam bir yapıya sahip olup, korozyona, titreşime ve diğer dış etkenlere dayanabilir ve kentsel ölçüğe göre oldukça büyük bir boyuta sahiptir. Dolayısıyla bu yapılar işlevini yitirdiğinde sökme maliyeti çok yüksektir. Binaların yıkımı sırasında çevrede oluşabilecek hasar maliyetleri buna eklenirse yeniden işletilmesi özellikle ekonomik olacaktır. Ayrıca yapılan analizler, yeniden işlevlendirme sonucunda son yirmi yılda turizm konseptlerinin de eklenmesinin buldukları şehirlerin kültürel ve ekonomik gelişme düzeyini artırdığını göstermektedir (Özmehmet, 2007, s. 816). – 818).

Kültürel mirasın yaşatılması ve korunması için yeniden işletme kavramı oldukça önemlidir. Ahunbay (2011, s.8), "Mimari anıt yapım amacını karşılayamazsa, yapının korunması artık pratik bir ihtiyaç olmaktan çıkıp kültürel bir zorunluluk haline gelecektir. Bu konuya duyulan önem gelecek nesillerin kültürel olgunluğuna ve tarihi miraslarını koruma konusunda duycakları ilerlemeye bağlıdır." diyerek bu konudaki hassasiyetini ortaya koymaktadır.

Bunlara ek olarak, yapının formu, onunla işlev arasındaki ilişkiyi tanımlayan en etkili öğedir. Bu sebepten, yeniden kullanım uyulanabilirliği için doğru işlevi seçmek, birçok araştırma ile belirlenmesi gereken bir durumdur. Yeni fonksiyonlara olan talep ve mevcut binaların adaptasyonu başarılı olduğunda, yeni kullanıcıların yaşanabilirliği de çok faydalı hale gelecek ve fonksiyonların sürekliliği bu aralıkta gerçekleşecektir. Yenilenen binada farklı fonksiyonların yapısına uyum sağlamaya çalışmak, yapısal elemanlar ve fonksiyonlar örtüşmediğinden, alan kullanım verimliliği düşük, ölü bölge oluşumu, sürekli yenileme ve bakım durumu gibi olumsuzluklar bazı kullanım sıkıntılarını oluşturmaktadır. Bunlar, eski işlevle eşleşmeyen belirli bir yeni işlevin sonuçlarıdır. Örneğin keskin ve özgün formları ve buldukları ortamdaki farklı mimari özellikler nedeniyle diğer yapılarla ciddi anlamda tutarsız ve dengesiz olabilirler. Dolayısıyla bu yapılar dönüştürülürken mimari trendlerin, kültürel ve sosyal değerlerin ve kentsel peyzajların sürekliliğini ve bütünlüğünü sağlamak için tarihi, teknik ve kültürel platformlarda kentsel doku ile koordine edilmelidir. Kısacası, yeniden işlevlendirilmeleri ve iç yerleşimin etkin ve uygun şekilde düzenlenememesi nedeniyle, bu tarihi ve kültürel açıdan değerli yapılar, iç ve dış mekanla bağdaşmayan, tarihe katkılarını yok eden sahte ve kimliği belirsiz yapılar haline gelmiştir (Aydın ve Yıldız, 2010, s. 18-19).

Hayatın devamı yenilik gerektirdiğinden, dünyanın her yerinde yeniden işlev gören yapıların örneklerine rastlamak mümkündür. Örnek olarak Venedik'te bulunan ve döneminde çok kullanışlı olan tarihi bir bina örnek olarak ele alınacaktır.

3. Venedik Un Fabrikası Örneği

Görsel 1. Venedik Adası'nın bölgeleri ve diğer adalar. (Görsel kaynak: <http://mapsof.net>)

Dokuz binadan oluşan ve yeniden kullanılan yapılardan biri olan eski un fabrikası 1882'de Giovanni Stucky tarafından inşa edilmiştir. Fabrika Venedik'in Giudecca Adası'nın batısında yer almaktadır (Görsel 1). Şehrin en ünlü sanayi binalarından biridir ve Avrupa'nın en güçlü ve gelişmiş un değirmenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Molino Stucky adlı endüstriyel arkeolojik kompleksteki mevcut site, bazı ek binaları da içeren Pastificio olarak adlandırılan yerdir. Pastificio, orijinal olarak San Biagio adasında, Giudecca Kanalı'na bakan, aynı zamanda mevcut tarihi manastıra ait olan daha önceki bir yapı kullanılarak yapılmıştır.

Tarihi Notlar

Molino'nun büyüdüğü San Biagio adası bir zamanlar Venedik bölgesine yatırım yapmak isteyen Gioacchino ve Alessandro Wiel'e aitti ve İsviçreli Giovanni Stucky tarafından satın alındı. Ardından 1871'de marangozlukla ilgili faaliyetleri yürütmek için Giudecca Kanalı'na bakan temeli genişletmek istediler. San Biagio adasını Giovanni Stucky'ye satmasının nedeni, Wells'in bankaların genişlemesine izin vermemesiydi (Boccanegra, Dobricic, Marchi & Amendolagine, 2005).

Napolyon döneminde, 1809 tarihli Napolyon karnamesi ile ülkenin malı olmuştur ve 1895 yılında Londra şirketi Bordier Fabris'in mülkü haline gelmiştir. Pastificio, 1895 yılında Giovanni Stucky'nin Molino faaliyetlerinin dünya çapında genişletilmesi gerektiğine inandığı için kurulmuştur (Görsel 2).

Görsel 2. On dokuzuncu yüzyılda üretim (Görsel kaynak: Boccanegra, Dobricic, Marchi ve Amendolagine, 2005, s. 1422)

1895 yılında kurulan Pastificio, fabrika operasyonlarını desteklemek için ağırlıklı olarak bisküvi, makarna ve diğer bitmiş ürünleri üretmek için mevcut manastırı bir binaya dönüştürmüştür; 16. yüzyıldan kalma eski yapı yerine ince duvarlı, büyük pencereli iki katlı bir bina inşa edilmiştir. Binanın ortasında ahşap çerçeveli bir güverte, astar ve dökme demir sütun desteği bulunmaktadır (Boccanegra ve diğerleri, 2005).

Görsel 3. Pastificio'nun tek katlı binası. (Görsel kaynak: Boccanegra ve diğerleri, 2005, s.1422)

Mevcut yapının yanına, güneyde kalın bir dökme demir kolon ağı ile desteklenen baraka şeklinde tek katlı büyük bir yapı inşa edilmiştir (Resim 3). Kaplama kaybolursa bile, iki katlı bina hala varlığını sürdürürken, sundurma binasının hala sadece üç sıra kaplaması bulunmaktadır ve neredeyse tüm dökme demir direkler kaybolmuştur (Boccanegra ve diğerleri, 2005).

Stilistik bir bakış açısından, bu iki katlı bina, İngiliz sivil Gotik mimari tarzının teknik konstrüktif yansımasının yeniden önerilmesini garip bir şekilde göstermektedir, bu nedenle tarzı Alman Gotik'e dayanan bina grubundan sıyrılmaktadır. Molino Stucky'nin tamamının kasıtlı olarak iki farklı perspektiften tasarlandığı kabul düşünülmektedir:

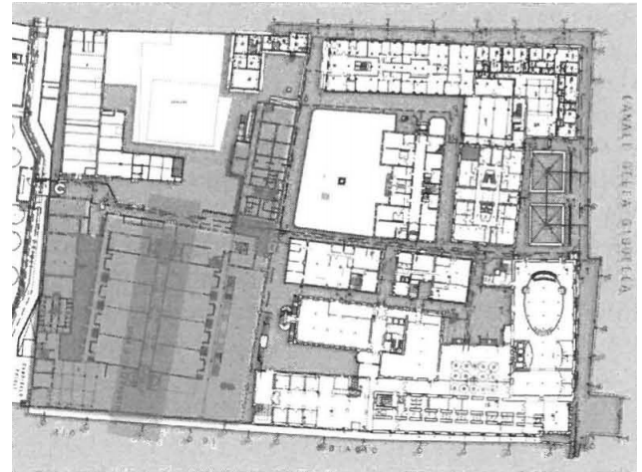
-Ana kanalın kıyısında, endüstriyel mimarideki en önemli yapıların dikey gelişimini haklı çıkaran teknolojik bir şekilde buğdayın devrim yarattığı yüksek binalar var.

-Arka tarafta buğday işlemeyi destekleyecek faaliyetler bulunmaktadır. Bir girişimci olarak Stuckies'in, Molino'ya bağlı Pastificio gibi yan hizmetleri yüksek bina gerektirmeyen, ancak tek bir katta yatay operasyonlara cevap verebilen geniş alanlara yayma ihtiyacı sekiz yıl sürmüştür.

Bu ihtiyaç nedeniyle, Pastificio'nun yapısının üzerine orijinal kaplama şeklinde kalmaları için yeni bir kompleks yapısal elemanın asılması gerekli görülmüştür.

Plan Hakkında

Bu talep, çeşitli tarihi ve estetik değer önyargılarından kurtulmak için, tüm insanların eğilimlerinin ve binadaki mimarilerin aynı anlama geldiğini kabul edilerek, aslına uygun bir şekilde çözülmüştür (Görsel 4).

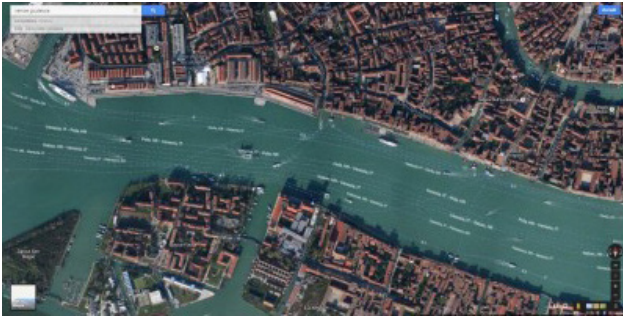
Görsel 4. Plan (Görsel kaynak: Boccanegra ve diğerleri, 2005, s.1422)

Bir dizi çalışmanın ardından Molino Stucky, tarihi yapısı nedeniyle konferans merkezi olmaya uygun görülmüş ve içine yerleştirilen yeni işlevler, yıkım sorunlarına yol açmamıştır.

Aslında, Venedik'in turizm sistemindeki özel rolü nedeniyle, turizm ekonomisi sisteminde bu kadar önemli bir konuma sahip olmasına rağmen, konferansların yapıldığı bölgelerin mevcut sınıflandırma listesinde sadece sekizinci sırada yer almaktadır. Venedik her yıl çok sayıda kongre düzenlemektedir ancak son katılımcı sayısı hala çok azdır. Şehir sadece birkaç katılımcı için toplantı olanakları sağlayabilir ve daha fazla genişletilemez çünkü ne bir oditoryum ne de yeterli sayıda odası olan bir otel sağlayamaz. Bu nedenle, sektör potansiyeli açısından bakıldığında bu durum sorun yaratmaktadır (Tattoni, 2010).

Bu nedenle 1500 kişi kapasiteli bir konferans salonunun, 1895 yılında inşa edilen ve 1903 yılında eklenen bir diğer kapalı alan olan Pastificio'ya bağlı iki kapalı alana bölünmesi uygun görülmüştür. Lagoon Town büyük bir gelişme potansiyeline sahiptir ve bu gerçek aynı zamanda Lagoon Town'ın ekonomik sektörde daha önemli bir rol oynamasını sağlamıştır.

Bunlara ek olarak Dorsoduro ve Giudecca'nın batı kısmı fabrikalardan oluşmaktadır. Fabrika dönemi için büyük kolaylık sağlayan Santa Croce Kilisesi şehrin tüm giriş çıkışlarını sağlayan bölgeye yakın konumdadır. Ayrıca hızlı ve rahat bir malzeme pazarı açısından Venedik limanına yakınlığı bir başka avantajdır (Görsel 5).

Görsel 5. Venedik-Dorsoduro ve Giudecca'nın bir bölümü (Görsel kaynak: <https://maps.google.com/>)

Lagün kısmında yer aldıklarından ve vakıfların varlığı tarihsel olarak tahmin edilemediğinden, hiçbir şey olmadan inşa edilmeleri gerekmiştir. Bu yüzden, Molino'nun yüksek binalarını desteklemek için 1885'ten beri benzer çalışmalar yapıldığından, lagün alanının tipik temelini oluşturan kazıkları değerlendirmek ve inşa etmek zor olmamıştır (Palomares Alarcón, 2020).

Anıtlar ve Güzel Sanatlar Departmanı, farklı önerileri değerlendirerek işbirliğine devam etmiş ve nihai projenin objektif zorlukları dikkate aldığına ve yukarıdaki yöntem seçimiyle belirlenen ve üzerinde mutabık kalınan tüm hedeflere ulaştığına karar vermiştir. Bu durumda yöntem; yıkımın aksine, binanın işlevini eski haline getirmek için her zaman mimari teknolojiyi ve biçimsel özellikleri kullanmaktır (Boccanegra ve diğerleri, 2005).

Yeni Strüktür

Görsel 6. 9 Kompleksten oluşan Hilton Molino Stucky (Görsel kaynak: <https://maps.google.com/>)

Bu fabrika günde 1.500 kişiyi istihdam etmekte, 50 ton un üretmekte ve Giudecca adasının çoğunu kapsamaktadır (Görsel 6). İlk olarak Stucky, Alman üreticisi büyük ekipman ve büyük miktarda tahıl barındırması için yapıyı bir fabrikaya dönüştürmüştür. Bina, 1895 yılında neo-gotik tarzda inşa edilen ve Molino'ya son bir işlevsellik ve mimari kazandırmak için, manastırın restorasyon projesinin tamamını imzalayan Hannover'li mimar Ernst Wullekopf tarafından tasarlanmış ve inşa edilmiştir. Yapı on yıl önce 1885'te faaliyet vermeye başlamış ve bu kadar hızlı bir şekilde üretimin artmasına yol açmıştır. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında ulaşım ve ticaretin gelişmesiyle birlikte Venedik şehrinde Balkanlar'ın Orta Doğu'yla iletişimi gelişmeye başlamış ve bununla birlikte, küçük işletmelerin oranı yetersiz kalmıştır. Bu nedenle Stucky, beklenen gelişimini sürdürmek için sanayi parkını yeniden inşa etmeye ve genişletmeye başlamıştır (Boccanegra ve diğerleri, 2005).

Görsel 7. Dorsoduro'dan Hilton (Görsel kaynak: *Kişisel Arşiv, 2015*)

1895'teki ilk müdahale 1903'te genişletildi ve muhtemelen Molino Stucky çalışanlarının bir projesiydi. Molino Stucky'nin tüm üretim tesisi 1955'te artık mevcut olmadığına, Pastificio'daki tüm binalar mimari olmayan nesnelere değerlendirildi (<http://molinostuckyhilton.com/>). Bunları analiz edip yeniden tasarlayanlar, kentsel yapıda tüm sanayi kompleksine yeni roller ve farklı işlevler verilmesi gerektiği sonucuna varmışlardır (Görsel 7).

Ne yazık ki, bu kısım tarihsel veya estetik olarak önemli görülmemektedir. Bunun yerine, konservatif restorasyonu gerçekleştirmek için bu binaların Molino Stucky kompleksinde oynadığı rolü anlamak gerekmektedir. Bu sayede koruma projesine yol açan varsayımların anlaşılması ve

Molino'nun bu tarihi kompleks içindeki mekanlara yeni işlevler kazandırması yoluyla inşaat sektörü daha da gelişebilir (Tattoni, 2010).

Görsele 8. Giudecca'dan Hilton'a doğru (Görsele kaynak: *Kişisel Arşiv, 2015*)

Buna ek olarak, Giovanni Stucky'nin geniş vizyonlu bir iş adamı olduğu iyi bilinmektedir. Ulaşımında deniz taşımacılığının avantajlarını fark eden Giovanni Stucky, temel olarak büyük ölçekli üretim sağlamak için Giudecca Adası'nı seçmiştir (Görsele 8).

Görsele 9. Ana kanala bakan avlu kısmı (Görsele kaynak: *Kişisel Arşiv, 2015*)

Bu yapının tarzı (Görsele 9) Rönesans ve Neo-Barok unsurları içerdiğinden eklektizme bir örnek olarak verilebilir (<http://molinostuckyhilton.com/>).

Görsele 10. 1905'te inşa edilen çatı. (Görsele kaynak: *Boccanegra ve diğerleri, 2005, s.1424*)

Molino Stucky'nin çatısına yeni bir yapıyı inşa edilmiştir (Görsele 10). Bu eklemenin asıl amacı, değirmenin iki farklı çatısının tarihsel ve teknik bütünlüğünü korumaktır: 1895'te ahşap bir kafes hangar ve dökme demir sütunlu dikey destekler ve ikincisi 1905'te inşa edilmiş havalandırılabilir betonarmedir (Boccanegra ve diğerleri, 2005).

Yeni yapı, beraber işleyen ama iki ana bileşenin derinliği çeşitli olan iki farklı yapıdan oluşan bir dış köprünün oluşturulmasıyla sonuçlanmıştır. Bir tarafta beton kaldırıma eğilmiş düz bir metal kiriş vardır; kirişin konumu onun karşısındadır ve aynı zamanda onu destekler, çünkü kaldırıma göre çok yüksek olmayan bir yükseklikte çalışmaktadır.

Bu nedenle, doğru statik işlevi geri yüklemek veya orijinal demir takviyesine müdahale etmek için tamamen kaplanmaları gerektiğinden, orijinal olarak yapıldıkları malzemeleri değiştirerek bu dikey sütunların ortadan kaldırılması uygun kabul edilmektedir. Ancak iç ve dış havalandırma kaplaması olarak yapılmak yerine, 1895 ve 1903'te gerçekleştirilen iki farklı kaplama çözümünün hala güzel olduğu düşünülmektedir. Bu sırada kuzeyde sundurmanın dış duvarı ve güneyde havalandırma delikli beton olan bu iki yaya geçidine Pastificio'nun verdiği destekte sorun vardı. İlk basit çözüm, iki alanı ayıran duvarın gelişimini belirleyen, kaplamanın dışında iki paralel kirişten oluşan bir köprü yapısı önermekti. Daha sonra, ikiden fazla farklı tasarlanmış kaldırıma destekleyebilen, giderek daha karmaşık yapılara sahip bir dizi proje yavaş yavaş geliştirildi (Boccanegra ve diğerleri, 2005).

Uzun zamandır insanlar, mevcut iki tarihi bölme duvarın ekstra hacmini yansıtarak, eşit ve simetrik iki paralel yapı inşa etmeyi düşünmüşlerdir. Nihai fikir, yapıyı inşaat teknolojisi kullanılan teknolojiden farklı bir şekilde tasarlamaktır. Bu nedenle taşıyıcı yapılar için malzeme olarak farklı çözümler bulunması gerekmektedir (Palomares Alarcón, 2020).

Bu nedenle Molino Stucky'nin çatısı için yeni bir mafsallı yük taşıyıcı yapı tasarlanmıştır. 1.500 kişinin aynı anda bir konferansa katılmasına izin veren geniş alanına rağmen hala tek çatı altında bir arada yaşayan iki tarihi binayı destekler ve korur (Boccanegra ve diğerleri, 2005).

Yapının Tasarımı

Yapı, yaklaşık 50 m açıklığa sahip tek bölmeli bir metal kesondan oluşan, baskısız kemerli bir çerçeveden oluşmaktadır. Bu tür çerçeve destekleri, kemerin yanında bulunan biri beton diğeri ahşap olan uygun ara kirişler aracılığıyla iki katlı sundurma yöntemine göre yüksek mukavemetli metal yuvarlak çubuklardan yapılmaktadır (Boccanegra ve diğerleri, 2005).

Görsel 11. Otelin 1. Kat planı (Görsel kaynak: <https://www.theplan.it/award-2019-hospitality/hilton-molino-stucky-venezia-1>)

Kemer, üstte ve altta iki adet 30 mm kalınlığında değişken genişlikte plaka ve sabit duvarlı çelik ana çift T-kesitli kirişlerle birleştirilmiştir. Keson, burulma mukavemetini artırmak için enine çapraz rüzgar braketleri ile güçlendirilmiştir. Zemin tuğla ve betonla destekleyen bağ kirişleri metal kemere doğrudan bağlanırken, ahşap zemini destekleyen bağ kirişleri askı noktasını artırmak için dairesel içi boş profil kolonlarla birleştirilmiştir. Zeminler, kesişme noktalarında asılabilmesi için metal çerçevelerle güçlendirilmiştir. Kemerin her iki ucu, kaldırımdan gelen itmenin dengesiz yatay bileşenini etkili bir şekilde karşılaştırmak için uygun şekilde eğimli beton payandalara dayanmaktadır. Gerilme, doğrusal elastikiyete dayalı geleneksel yapısal teori yöntemi kullanılarak bir bilgisayar yardımıyla hesaplanır (Boccanegra ve diğerleri, 2005). Kral dairesinin tavanındaki ahşap detaylar ve yapının orijinal halindeki kavisli pencereleri korunmuştur. Ayrıca odalar ve bekleme alanları için seçilen mobilya ve kumaşların kullanılması tarihi yapıyla çelişmeyecek ve atmosferini koruyamayacaktır (Görsel 12).

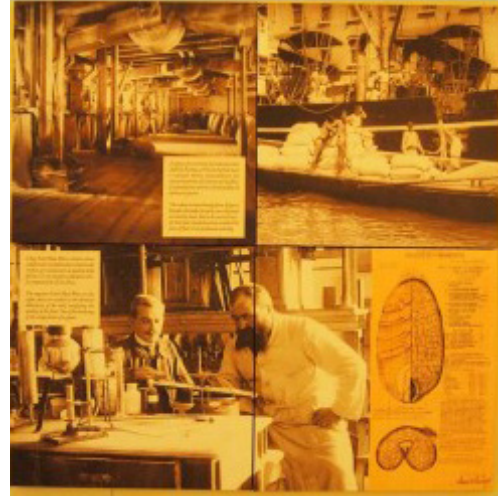
Görsel 12. Odaların iç görünümü (Görsel kaynak: <https://lesboutiquehotels.com/hilton-molino-stucky-venice-reviews>)

Molino Stucky için yapılan restore fikri, son kaplama mantosunun çoğunun kurtarılmasını da içermektedir. Marsiglies tipi orijinal karoların yerini pişmiş toprak karolar almıştır. Binanın girişteki ana sirkülasyon alanı da modernleştirilmiştir (Görsel 13).

Görsel 13. Yapının modern iç döşemeleri (Görsel kaynak: <https://expatrip.com/2016/04/12/hilton-molino-stucky-venice/>)

Binada eski işlevlerinin tarihi fotoğrafları sergilenmektedir. Görsel 14'te gösterildiği gibi, solda, mühendis Emil Max Würt ve meslektaşları fabrikanın kimya laboratuvarında un kalitesini analiz etmektedirler. Sağ tarafta da tahıl tanelerin bileşimini gösteren bir diyagram bulunmaktadır.

Görsel 14. Mühendisler fabrika laboratuvarında analiz yapıyor (Görsel kaynak: *Kişisel Arşiv, 2015*)

Yeniden işlevlendirilmesinin alınan Molino Stucky kompleksi, şehre mimari ve kültürel değer katan ve şehrin en göz alıcı binası olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Giovanni Stucky, 1910'da eski bir çalışan tarafından öldürülmüş ve fabrika 1955'te tamamen terk edilmiştir. 2007 yılında Hilton tarafından satın alınana ve otel olarak kullanılmasına karar verilene kadar bırakılmıştır. Bu güne kadar, yapı hala orijinal tarzını korumaktadır. Avludaki iki

geçit sayesinde adanın arkasını dolaşmak oldukça rahattır (Resim 15). Stucky'nin bir anıt büstü de kompleksin avlusuna yerleştirilmiştir (<http://stuckyapartment.altervista.org/>).

Görsel 15. Restoran ve restorana ait hizmet alanları ve büstün bulunduğu avlu. (Görsel kaynak: *Kişisel Arşiv, 2015*)

1955'ten bu yana endüstriyel arkeolojinin bu anıtsal yapısı, koruma teorisinin evriminin yarattığı tüm farklı müdahale olanaklarını aşmış olsa da, her zaman bir huşu ve sessiz hayranlık duygusunu uyandıracaktır. Ayrıca 1970'lerde ve 1980'lerde tarihçiler ve restoratörler tarafından büyük ilgi görmüştür (Palomares Alarcón, 2020).

Bu nedenle Molino Stucky'nin şehir ekonomisine yaptığı geniş çaplı katkı, onu insanlar tarafından derinden sevilen bir "verimli kale" haline getirmiştir. Dahası Venedik'in peyzajı için de çok önemli bir rol oynar (<http://molinostuckyhilton.com/>).

4. Sonuç

Günümüzde "sürdürülebilirlik" kavramına tematik yaklaşım, mimarlık ve kentsel tasarım alanında varlığını sürdürmekte ve meslek örgütlerinin bu durumda ortaya çıkan görüşleri sosyal bütünleşme çerçevesinde nasıl ele aldığını araştırmaktadır. Bu araştırma, son 20-30 yıldır yaygın olarak kullanılan sürdürülebilirlik kavramını tarihsel ve çağdaş perspektiflerden kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi amaçlanmıştır.

Çevreyi etkileyen en önemli canlı insandır. İnsanların çevreye yapacakları herhangi bir olumlu veya olumsuz müdahale, tüm canlıları yaşamları boyunca ve gelecek nesiller boyunca etkileyecektir. İnsanın doğaya karşı tutumu ve doğayla ilişkisi dinamik bir süreçtir. Bu açıdan bakıldığında, bu sürecin, toplumsal gelişme ve kültürel süreç ile aynı zamanda koşulların ve toplumsal ekolojinin genel gelişiminin bir parçası olarak değiştiği söylenebilir.

Türkiye'de ve gelişmekte olan ülkelerde, sürdürülebilir sonuçlar yaratmak ve talebi karşılamak için kontrolsüz hızlı gelişme, sağlıksız bir kentsel

yığılma oluşturmaktadır. Büyük şehirlerin hızlı kentleşmesinin yol açtığı konut sıkıntısı nedeniyle çevredeki gecekondu arttı. Ayrıca toplumda sürdürülebilir kalkınma uygulamaları ve çevre bilinci ortaya çıkmaktadır. Sürdürülebilir inşaat, birçok değişkeni olan bir konudur. Yatırımcılar açısından, mimarların tecrübesi ve üreticilerin düşük fiyatlara karşı duyarlılığı, sürdürülebilir inşaatın etkisi bu altyapı bileşenlerine bağlıdır.

Sürdürülebilirlik, sosyal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine uyması gereken temel şeylerin, yapılı çevrenin ve hizmetlerin tasarımının görüşüdür. Sürdürülebilirlik kavramının tasarımdaki etkinliği, yapı için arazi seçimi ile başlamaktadır. Sosyal ve çevresel sorumluluklar göz önünde bulundurularak, mekana özgü iklim koşulları ve koşulları değerlendirilerek tasarımda bütüncül bir yaklaşım benimsemek de çok önemlidir. Ayrıca doğrudan veya dolaylı olarak çevre sorunlarına neden olan inşaat sektörünün çevre, ekonomi ve toplum üzerindeki etkisi de küçümsenemez.

Ek olarak; insanların ihtiyaçları, tüm binanın tasarımına ve iç mimarlık tarihine yol açmıştır. 20. yüzyılda sürekli değişen kavramlar estetik anlayışta farklılıklara neden olmuş ve günümüzde yaşam tarzları, ihtiyaçlar ve olanaklar çerçevesinde birçok alanda güncellemelere yol açmıştır. Mekan, teknoloji ve tasarımın birleşiminden doğan ürünleri ve yeni fikirleri bütünleştirmeyi ve görülen değişim ve ilerlemeyi değerlendirmeyi amaçlar. Bu nedenle kavramın birden çok yönden incelenmesi ve içeriğinin yeniden tanımlanması önerilmektedir. Kavrama farklı bakış açıları kazandırarak, çevresel oluşum sürecine profesyonel katkıların ana hedefi olarak kabul edilebilir.

Araştırmada, korumaya değer yapıların yeniden inşası süreci, toplumsal bellek kavramının ve kültürel değerinin belirli belgelerini oluşturmaktır. Bu yapıların elde tutulmasının nedenleri ve faydaları araştırılmış ve bu nedenle mekanın zarar görmeden kullanılabilmesi için analitik bir çalışma yapılmıştır.

Özetle, verilen Hilton Otel örneğinden ve çalışmanın konusunu oluşturan yeniden işlevlendirilen yapılarında görülen ortak durumdan hareketle, bu yapıların farklı işlevlere dönüşmesinde en temel etken; bu alanların bölünmeye uygun olması ve açıklıkları sayesinde doğal ışıktan faydalanabilmeleridir. Ayrıca; amaçlanan etkileşim, çoklu alanlar yaratılarak elde edilebilmektedir.

Buna ek olarak, literatür araştırması sonucunda "koruma" ve "yeniden işlevlendirme" kavramları ile "endüstriyel miras" ve "endüstriyel arkeoloji" kavramları üzerinde çalışılmış ve kültürel, ekonomik ve çevresel nedenler açıklanarak ve tarih yorumlanarak yeniden yapılanma kavramı ortaya çıkarılmıştır. Açıkçası, korunan bir binanın fiziksel ömrü genellikle işlevsel ömründen daha uzundur, bu nedenle gelecek nesillere aktarılamaz çünkü işlevi yeniden etkinleştirilmedikçe hayatta kalamaz. Dolayısıyla sürekli değişen toplumsal ihtiyaçların ve ahlaki değerlerin olduğu bir ortamda, korumanın değerini gözetken bilinçli bir koruma yöntemi, bir binanın fiziksel ömrünü uzatabilir ve böylece uzun vadeli hizmetler sunarak değerini yansıtabilir.

Literatür araştırması sonuçları, kurtarılacak yapının, seçilen uygun işle ve göre yeniden işlevlendirme sürecine müdahale edilmeden önce analiz edilmesi gerektiğini göstermektedir. Korunacak alanın özellik ve değerlerine, toplumsal bellekte mekansal özelliklerini kaybetmeden, yeniden işlevlendirerek ve zaman içinde sürdürülebilirliğini koruyarak, tarih ve kültürün bir parçası olarak müdahale edilmelidir. Bu nedenle yapının özelliklerini, avantajlarını ve dezavantajlarını analiz etmek ve mekana nasıl yaklaşılacağını belirlemek gerekmektedir.

Sonuç olarak, yeniden inşa edilen yapının hacim/mekân, mekan ve işlevsel yapısının birden fazla dilde okunabilmesine yönelik müdahalenin yeni işlevin kurgusal etkisini doğrudan etkilediği sonucuna varılmıştır. Bu sonuca dayanarak, korumaya değer bir yapısal analiz standardı oluşturulmuştur. Genel anlamda yapının tarihi, röleve ve restorasyon araştırmaları, mekansal ilişki ve işlevsel çevre, mimari dil, yapı elemanları, iç mekan düzeni, sirkülasyon elemanları ve iç mekan atmosfer analiz yöntemi önerileridir.

Açıkça görülebileceği gibi; endüstriyel yapılar inşası nedeniyle oldukça dayanıklı, ve geniş açıklıklı yapılardır. Bu yapıların en büyük avantajı, hatırı sayılır bir üretim ve depolama alanına sahip olmalarıdır. Bu şekilde, bu geniş alanlar yeniden işlevlendirme sırasında ihtiyaç duyulduğunda kolayca bölünebilir. Sonuç olarak, günümüz toplumunun bir bilgi ve enformasyon toplumu haline gelen doğal bir fenomen olarak görülmeli ve bu eğilim geleceğin toplumuna da aktarılmalıdır. Dönüştürülen tarihi yapıları çeşitli sergi alanlarına dönüştürürken, mekanların yeni bir şekilde ve farklı şekillerde bütünleştirilmesi önemlidir.

Yeniden işlev görmesi sonucunda meydana gelen değişikliklerin hayatımızı birçok yönden olumlu yönde etkilemesi kaçınılmaz bir gerçektir. İnsan ve sanat yaşamı var olduğu sürece bu tür gelişmeler devam edecek ve çağımızın önemli unsurlarından biri olan “yenilenme” kavramını daha verimli kullanmamızı sağlayacaktır.

*Cansın İlayda ÇETİN

E-Posta: cicaretin@gelisim.edu.tr

İstanbul Gelişim Üniversitesi, GSF, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Kaynaklar

- Ahunbay, Z. (2011). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon* (6. Baskı). İstanbul: YEM Yayın.
- Aydın, D. ve Yaldız, E. (2010). “Yeniden Kullanıma Adaptasyonda Bina Performansının Kullanıcılar Üzerinden Değerlendirilmesi”. *METU JFA*, 27(1): 1-22.
- Boccanegra, G., Dobricic, S., Marchi, A. & Amendolagine, F. (2005). *A new load bearing structure for the conservation of the roots of the Molino Stucky in Venice* (Italy). Amendolagine Studio C.R.R., Venice, Italy:1421-1426
- Haviland, A. W. (1990). *Cultural Anthropology*, 6th edn. Forth Worth, TX:Holt, Rinehart and Winston.
- Kaşlı, B. (2009). İstanbul'da Yeniden İşlevlendirilen Korumaya Değer Endüstri Yapıları Ve İç Mekan Müdahaleleri: Santralistanbul Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köksal, G. ve Ahunbay Z. (2006). İstanbul'daki Endüstri Mirası İçin Koruma ve Yeniden Kullanım Önerileri. *Doktora Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Mendilicioğlu, R. F. (2007). *Türkiye'de ve Dünyada Sanayi Yapılarının Yeniden İşlevlendirilmesinin Nedenleri ve Diğer Yapılardan Farklarının Analizi*. Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım Mimarlık Fakültesi, Ankara
- Mendilicioğlu, R. F. (2012). Türkiye'de ve Dünyada Endüstriyel Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesinin Nedenleri. *Sanat Yazıları Dergisi*, 42(27):79-88.
- Morley, D. ve K. Robins. (1997). *Kimlik Mekânları*, Çev. E. Zeybekoğlu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Özmehmet, E. (2007). Avrupa ve Türkiye'deki Sürdürülebilir Mimarlık Anlayışına Eleştirel Bir Bakış. *Journal of Yaşar University*.
- Palomares Alarcón, S. (2020). *From fantasy to reality: adaptive reuse for flour mills in Venice*. Montero, Maria do Rosário & Ming Kong, Mário S. (Editors). Pereira Neto, Maria João (Co-editor). *Intelligence, Creativity and Fantasy*. London: Taylor and Francis Group: 173-177, ISBN: 978-0-367-27719-2
- Tattoni, S. (2010). Historical Floors in Venice for Industrial and Commercial use (seminato veneziano). *8th International Colloquium Industrial Floors 2014* At: Ostfildern (Stuttgart)
- **İnternet Kaynakları**
- <https://expattrip.com/2016/04/12/hilton-molino-stucky-venice/>, Erişim tarihi: 27.02.2021
- <https://lesboutiquehotels.com/hilton-molino-stucky-venice-reviews>, Erişim tarihi: 27.02.2021
- <http://molinostuckyhilton.com/>, Erişim tarihi: 10.11.2020
- <https://maps.google.com/>, Erişim tarihi: 10.11.2020
- <http://mapsof.net>, Erişim tarihi: 10.11.2020
- <http://stuckyapartment.altervista.org/>, Erişim tarihi: 10.11.2020
- <https://www.theplan.it/award-2019-hospitality/hilton-molino-stucky-venezia-1>, Erişim tarihi: 27.02.2021